

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันนี้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า งานของตำรวจนั้นเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชนอยู่ตลอดเวลา เพราะตำรวจนั้นเป็นข้าราชการที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากข้าราชการกลุ่มอื่น ๆ กล่าวคือมีหน้าที่ตามที่ได้ระบุไว้ข้อบังคับของกระทรวงมหาดไทย (กองบัญชาการศึกษา, 2519) ซึ่งสามารถแยกได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

- 1) รักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ
- 2) รักษากฎหมายที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดในทางอาญา
- 3) บำบัดทุกข์และบำรุงสุขให้แก่ประชาชน
- 4) ดูแลรักษาผลประโยชน์ของสาธารณะ

ตำรวจมีหน้าที่ป้องกันปราบปรามอาชญากรรม บำบัดทุกข์บำรุงสุข และรักษาความสงบเรียบร้อยแก่ประชาชน การกิจของตำรวจนั้นหากดูแต่เพียงผิวเผินก็อาจจะเห็นว่าไม่มีอะไรยุ่งยาก แต่ถ้าพิจารณากันตามความเป็นจริงแล้วเป็นเรื่องที่หนักและซับซ้อนมาก ตำรวจจะต้องฝ่าอุปสรรคต้องฝ่าอันตราย ต้องทำงานแข่งกับเวลา ต้องปฏิบัติหน้าที่ในทุกภูมิภาค ทุกเหตุการณ์ จะเลือกเวลาและสถานที่ไม่ได้ ในบางครั้งแม้ชีวิตก็ต้องยอมเสียสละ เพื่อความอยู่รอดและความสุขของประชาชน ตลอดจนความมั่นคงของชาติ ดังจะเห็นแล้วว่าในปีหนึ่ง ๆ ตำรวจต้องได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตเพราะต่อสู้กับคนร้ายเป็นจำนวนไม่น้อย

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า หน้าที่สำคัญดังกล่าวมาแล้วนี้มีขอบเขตกว้างขวางมากมาย ผู้ปฏิบัติจำเป็นต้องใช้ความละเอียดอ่อน รอบคอบ เพื่อดำรงความยุติธรรม ความสงบสุขเรียบร้อยให้ปรากฏ (สมเกียรติ, 2521) กล่าวว่า "...งานของตำรวจหากใช้วิจักษณ์พิจารณาผิดพลาดแล้วอาจส่งผลกระทบต่อประชาชนได้..." นอกจากนี้งานของตำรวจยังมีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศได้ทุก ๆ ด้าน ดังที่ (อาชวัน, 2514) กล่าวว่า

ในด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ประชาชนจะประกอบอาชีพโดยปกติสุขไม่ได้ถ้าหากว่ามีโจรผู้ร้ายหรือผู้ก่อการร้าย หรือมีการลักลอบหรือเรียกร้องผลประโยชน์จากผู้มีอิทธิพลหรือผู้ก่อการร้ายหรือมีการลักลอบหรือเรียกร้องผลประโยชน์จากผู้มีอิทธิพลหรือเจ้าหน้าที่หรือมีการหลอกลวงกันมาก ผลผลิตย่อมจะลดลงหากแรงงานหรือหน่วยผลิตถูกรบกวนเป็นประจำจากโจรหรือผู้ก่อการร้าย ทุณรอนในการพัฒนาประเทศย่อมจะลดลงหากปล่อยให้มีการทุจริตติดสินบนในวงราชการ ชาวต่างประเทศจะไม่กล้าเข้ามาลงทุนถ้าหากว่าความสงบสุขเรียบร้อยยังไม่เกิดขึ้นภายในประเทศ ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีโครงการพัฒนาที่สวยงามหรือมีการระดมใช้วิชาการแผนใหม่กันอย่างมากมายก็ตามที่

ในด้านการพัฒนาสังคม ประชาชนในชาติย่อมไม่อาจที่จะดำรงตนเป็นคนที่มีคุณค่าในสังคมได้ดี ข่มขืนหญิง อันธพาล หรือมียาเสพติดให้โทษและโจรผู้ร้ายยังไม่ได้รับการแก้ไขให้หมดไป หากความตึงเครียดทางจิตใจอันเนื่องมาจากเหตุเดือดร้อนรำคาญของประชาชนยังไม่ได้รับการเอาใจใส่แก้ไข หากการข่มเหงรังแกผู้ที่อ่อนแอกว่ายังมีอยู่เรื่อยๆ หากข้าราชการและประชาชนที่ร่วมกันทุจริตยังมีโอกาสลอยนวลอย่างมีเกียรติอยู่ในสังคม

ในด้านการพัฒนาการเมือง อุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย ขบวนการและความสามัคคีของคนในชาติย่อมเกิดขึ้นได้ยาก หากว่าสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไม่ได้รับการคุ้มครองเพียงพอ หากมีการเลือกปฏิบัติต่อชนต่างกลุ่มโดยเจ้าหน้าที่และการกระทำผิดกฎหมายเพื่อประโยชน์ทางการเมือง การใช้อิทธิพลและการใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ผิดยังมีอยู่ได้

ผลกระทบดังกล่าวทำให้เห็นบทบาท และความสำคัญของตำรวจที่มีต่อการพัฒนาประเทศ ถึงแม้ว่าจะไม่มีหน้าที่โดยตรงต่อการพัฒนาก็ตาม แต่การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจที่มีประสิทธิภาพและความซื่อสัตย์จะช่วยขจัดปัจจัยถ่วงความเจริญก้าวหน้าได้หลายประการ

เมื่อวิเคราะห์ภารกิจหน้าที่ของตำรวจแล้ว จะเห็นว่า เป็นงานที่ครอบคลุมอย่างกว้างขวาง ดังนั้นโครงสร้างของกรมตำรวจจึงมีหลายลักษณะด้วยกัน ปรากฏตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2508 แบ่งสายงานภายในสถานีตำรวจภูธรไว้ดังนี้

- 1) งานสืบสวน
- 2) งานสอบสวน
- 3) งานจราจร

4) งานป้องกันและปราบปราม

5) งานธุรการ

ซึ่งจากการกำหนดสายงานข้างต้น ฝ่ายสืบสวนมีลักษณะการปฏิบัติงานพิเศษแตกต่างไปจากงานด้านอื่น ๆ กล่าวคือเป็นงานที่จะต้องใช้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติมีคุณสมบัติพิเศษหลาย ๆ ประการ เริ่มต้นด้วยการรู้กฎหมาย รู้ระเบียบและข้อบังคับอันเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนตลอดจนต้องมีคุณสมบัติของบุคคลหลายประเภทรวมอยู่ในตัว สามารถสมาคมกับบุคคลหลายชั้นทั้งสูงและต่ำ ปรับปรุการทำงานและคำพูดให้รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ มีความกล้าหาญ อดทน มีไหวพริบปฏิภาณและมีความสังเกต จดจำดีและละเอียดถี่ถ้วน (สุวัณชัย, 2522) ประกอบกับจะต้องมีเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ สนับสนุนการปฏิบัติงานและมียุทธวิธีที่มีประสิทธิภาพเหนือกว่าผู้กระทำความผิดการปฏิบัติงานจึงจะประสบความสำเร็จ

ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น เป็นหน่วยงานหนึ่งในสังกัดกองบังคับการตำรวจภูธร 6 และแบ่งส่วนราชการเป็นหน่วยงานย่อยที่จะได้รับบริการประชาชนได้ อย่างเต็มที่เรียกว่า สถานีตำรวจ สามารถแยกเป็นสองกลุ่มคือข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ได้แก่ ข้าราชการตำรวจที่มียศร้อยตำรวจตรีขึ้นไป อีกกลุ่มหนึ่งคือ ข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ได้แก่ ข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่นายดาบตำรวจลงมาถึงพลตำรวจ ซึ่งข้าราชการตำรวจในสถานีตำรวจจะต้องปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ใกล้ชิดกับประชาชน ดังนั้น การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในสถานีตำรวจภูธรนั้นต้องมีความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ เพราะถ้าเจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนใหญ่มุ่งมีความพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ย่อมทำให้เกิดพลังใจในการทำงานทุ่มเทกำลังปัญญา เสียสละกำลังกาย และอุทิศเวลาเพื่องานได้ ทำให้เกิดผลดีต่อหน่วยงานและส่งผลไปสู่เศรษฐกิจของพลเมืองและประเทศด้วย ตรงกันข้ามถ้าเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่พอใจในการทำงาน ปัญหาที่ตามมาก็คือ ปัญหาอาชญากรรมทำให้ประชาชนเดือดร้อนไม่กล้าดำเนินกิจการใด ส่งผลไปสู่ปัญหาเศรษฐกิจอีกด้วย

ความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่นั้นนับว่าเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีพตำรวจด้วยแล้ว เพราะว่าภารกิจของตำรวจแตกต่างไปจากอาชีพอื่น ๆ กล่าวคือ ตำรวจนั้นต้องมีระเบียบวินัยตำรวจแล้ว ยังต้องประพฤติตามวินัยข้าราชการพลเรือนดังที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบวินัยข้าราชการพลเรือนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจนั้นจะต้องฝ่าฟันอุปสรรคมากมาย และบางครั้งต้องเสี่ยงกับภัยอันตรายที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้อาจจะเกิดจากการต่อสู้ขัดขวางของผู้กระทำความผิดกฎหมายอยู่เสมอ บางครั้งการปฏิบัติหน้าที่นั้นก็ได้รับบาดเจ็บ

หรือบางครั้งก็ถึงกับเสียชีวิตไปก็มี ยิ่งภาวะการณปัจจุบันมีความเจริญมากขึ้นอย่างรวดเร็ว การประกอบอาชีพการมของคนร้ายมีวิธีการใหม่ ๆ และแปลกขึ้น มีการใช้อาวุธร้ายแรงและมีประสิทธิภาพสูงสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จำเป็นต้องใช้ตำรวจที่มีขวัญกำลังใจ และประสิทธิภาพในการทำงานสูง ตำรวจจะต้องมีความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ที่ท่ายุ้นนั้นจึงจะทำาหน้าที่ได้รับมอบหมายนั้นบรรลุถึงผลสำเร็จตามเป้าหมาย

โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวนที่ปฏิบัติหน้าที่สืบสวนนั้น จำเป็นจะต้องทำงานใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ การสืบสวน จับกุมป้องกันเหตุและการหาข่าวในพื้นที่ที่รับผิดชอบ มีความเสี่ยงต่ออันตรายสูง ผู้บังคับบัญชาจำเป็นต้องคัดเลือกผู้ปฏิบัติหน้าที่สืบสวนที่มีความรู้ความสามารถ ไหวพริบปฏิภาณ อดทนและมีความรับผิดชอบสูง นอกจากนี้แล้วยังต้องเป็นบุคคลที่มีความเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อรักษาความสงบสุขของประชาชน

ดังนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรชั้นประทวนที่ปฏิบัติหน้าที่สืบสวน จึงเป็นกลไกอันสำคัญของงานสืบสวน ผู้บังคับบัญชาจำเป็นต้องสร้างขวัญกำลังใจหรือความพึงพอใจในการปฏิบัติงานให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวนอย่างเพียงพอและทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็นด้านลักษณะงาน สภาพแวดล้อมในการทำงานรวมทั้งเงินเดือนสวัสดิการและผลประโยชน์ตอบแทนต่าง ๆ ผู้วิจัยในฐานะเป็นพนักงานสอบสวนที่ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวนเสมอมาโดยเฉพาะในเขตสถานีตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น ซึ่งประกอบด้วยสถานีตำรวจภูธรอำเภอ, สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอ และสถานีตำรวจภูธรตำบล ต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 24 สถานี และเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวนจำนวน 154 คน ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมและปรับปรุงปัจจัยต่าง ๆ อันนำไปสู่การสร้างขวัญและกำลังใจต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวนที่ปฏิบัติหน้าที่สืบสวน ซึ่งจะส่งผลให้อาชีพการมลดลงและก่อให้เกิดความสงบสุขแก่ประชาชน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

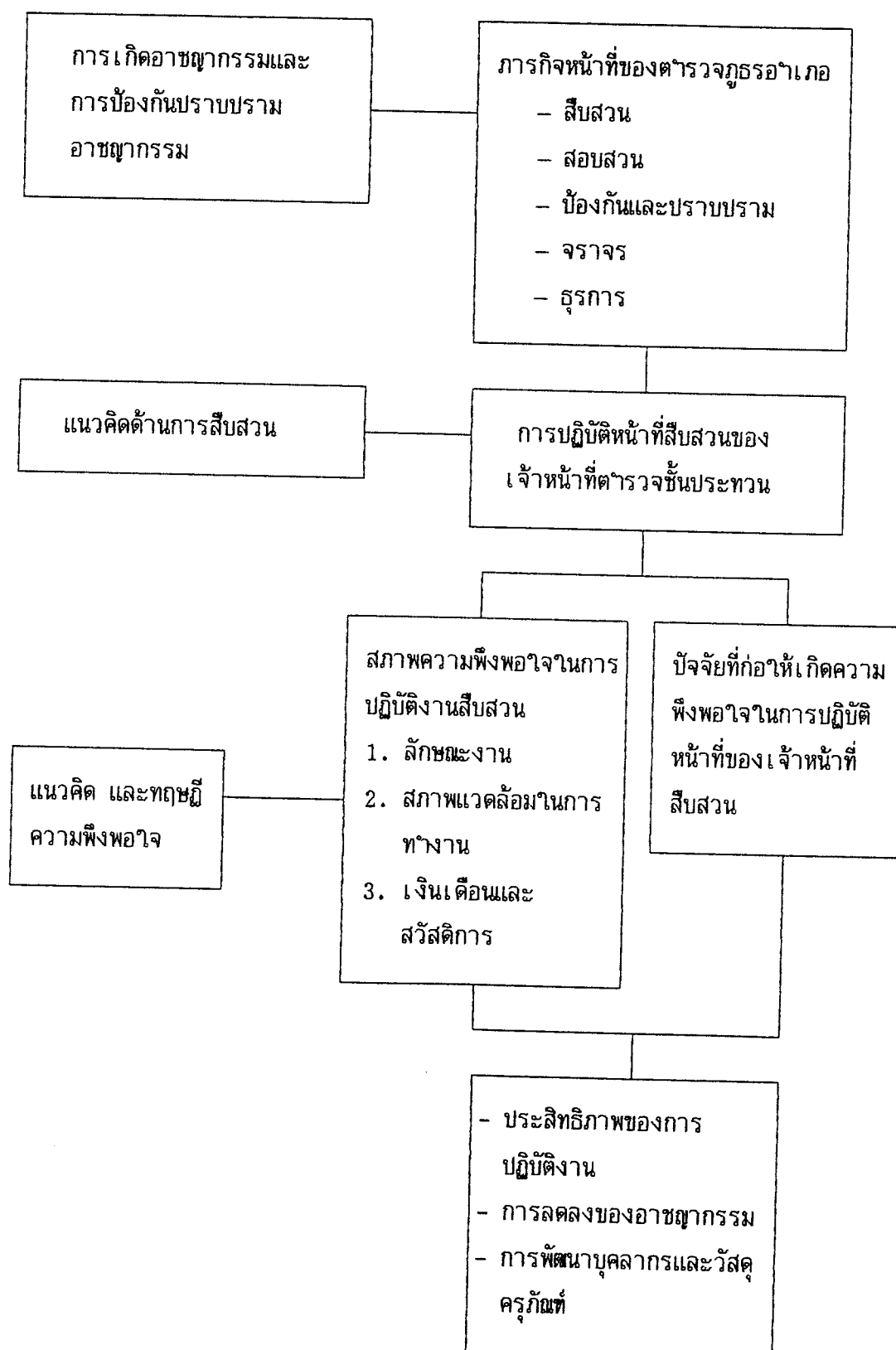
การศึกษานี้ ศึกษาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวนที่ปฏิบัติหน้าที่สืบสวน ในสถานีตำรวจ สังกัดตำรวจจังหวัดขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวน ตามตัวแปร ต่อไปนี้คือ (1) ระดับชั้นยศ (2) อายุราชการและ (3) สถานที่ปฏิบัติงาน
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวน ของเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวน
- 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยและความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งที่จะศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวนในสถานีตำรวจจังหวัดขอนแก่น โดยมีขอบเขตที่จะศึกษาวิจัยจากเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวน คือระดับพลตำรวจ จนถึง นายดาบตำรวจ ที่ปฏิบัติงานทางด้านสืบสวน ในสถานีตำรวจภูธรอำเภอ สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอ และสถานีตำรวจภูธรตำบล จำนวนสถานีตำรวจทั้งหมด 24 สถานี และจำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวน ทั้งสิ้น 154 คน

1.4 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

- 1) "ความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวน" หมายถึง ความรู้สึกในทางที่ดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวนฝ่ายสืบสวน ในสถานตำรวจภูธร สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่นที่มีต่องานของตนในประเด็นสำคัญต่าง ๆ คือลักษณะงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน เงินเดือน และสวัสดิการต่าง ๆ
- 2) "เจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวน" หมายถึง ตำรวจที่มียศ พลตำรวจ สิบตำรวจตรี สิบตำรวจโท สิบตำรวจเอก จำสิบตำรวจ และ นายดาบตำรวจ ที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการสืบสวน จับกุมผู้กระทำความผิดในสถานตำรวจภูธรสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น
- 3) "สถานตำรวจภูธร" หมายถึง สถานตำรวจภูธรอำเภอ สถานตำรวจภูธรกิ่งอำเภอ และสถานตำรวจภูธรตำบล รวม 24 สถานี ซึ่งสังกัดในตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น
- 4) "ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ" หมายถึง ปัจจัยในด้านลักษณะงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านเงินเดือนและสวัสดิการต่าง ๆ และปัจจัยอื่นที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวน ของเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวน
- 5) "ลักษณะงาน" หมายถึง สภาพของงานที่ท่าของเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวนฝ่ายสืบสวนในด้านโอกาสแสดงความคิดเห็น ความมั่นคงในการทำงาน ความชำนาญงานเฉพาะ โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน ปริมาณงานในความรับผิดชอบ อันจะส่งผลถึงความพึงพอใจหรือไม่พอใจในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวน
- 6) "สภาพแวดล้อมในการทำงาน" หมายถึง สิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวนในสถานตำรวจภูธร สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น เช่น ผู้บังคับบัญชา ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน และความร่วมมือในการปฏิบัติงาน เป็นต้น
- 7) "สวัสดิการ" หมายถึง สิ่งที่ได้รับตามสิทธิและผลประโยชน์อื่น ๆ ที่พึงได้รับในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวน ทั้งนี้ไม่นับรวมเงินเดือน

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ผลการวิจัยที่ได้รับครั้งนี้จะเป็นแนวทางของผู้บังคับบัญชาในการดำเนินการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา
- 2) เพื่อเป็นแนวทางในการอบรม สัมมนา พัฒนาบุคลากร ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สืบสวน ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น